

NOROGGA SÁMIID RIIKKASEARVI
VUONA SÁMIJ RIJKASIEBRRE
NØØRJEN SAEMIEJ RIHKESIEBRIE
NORSKE SAMERS RIKSFORBUND
NORWEGIAN SAAMI ASSOCIATION

VÁLGAPROGRÁMMA 2021 – 2025

DOAIBMAPROGRÁMMA

ÁRVALUS 2021 RIIKKAČOAHKKIMII

- 1 SÁMEDIGGI
- 2 VUOIGATVUOHTA EATNAMIIDDA JA ČÁZIIDE
- 3 RÁJEHIS SÁPMI
- 4 GIELLA
- 5 DIGITALISEREN JA TEKNOLOGIIJA
- 6 DEARVVAŠVUOHTA JA FUOLAHUS
- 7 CEAVZILIS SÁMI EALÁHUSAT
- 8 BIRAS JA DÁLKKÁDAT
- 9 LUONDDU- JA AREÁLAHÁLDDAŠEAPMI
- 10 OAHPAHUS JA MÁNÁIDGÁRDDIT
- 11 ALIT OAHPPU JA MÁHTTOOVDÁNAHTTIN
- 12 KULTUVRA JA VALÁŠTALLAN
- 13 FILBMA, TV JA SÁMI MEDIA
- 14 DUODJI JA SÁMI HÁBMEN
- 15 DÁSSEÁRVOSAŠ SÁPMI
- 16 RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU
- 17 EALLINOAINNU JA VUOIDDALAŠ ÁRVVUT

1 SÁMEDIGGI

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- nannet Sámedikki válldi ja sajádaga buot servodatbeliin mat čuhcet Sámi álbmogii.
- nannet sápmelaččaid, sámi servodagaid ja sámi servodaga vuodu. Dát mielddisbuktá ahte Sámediggi vuollegašvuodain lámčá dili, ovttasbargá ja doarju nu ahte Sápmi lihkestuvvá.
- ahte Sámediggi váldá ovddasvástádusa boazodoalu hálddašeamis.
- nannet servodaga digitaliserejuvvon bálvalusain man váldodoaibma lea fállat buori diehtogáldu sámi servodaga, kultuvrra ja historjjá birra.
- ásahit ortnegiid mat addet addet ubmi-, bihtán- ja nuortalašsámi giellaguovllu sámiide mielváikkuheami Sámedikkis.
- duohta bušeahttašiehtadallamat gaskal Sámedikki ja Ráđđehusa.
- nannet Sámedikki hálddahuslaš návccaid.
- ollislaš árvoštallan Sámedikki hálddahuslaš organiseremis, dás maid dainna ulbmilin ahte kulturmuithálddašeapmi ja báikenammabálvalus šaddet iešheanalaš ásahussan.
- lasihit kultur- ja vásáhusgelbbolašvuoda kulturmuithálddašeapmái.
- eanet politihkalaš áŋgiruššan nannet gulahallama guovddáš eisseválddiiguin.
- eanet geatnegahtti ovttasbargošiehtadusaid gielddaiguin ja fylkkagielddaiguin.
- ahte Norga čuovvu Vuodđolága § 108 ja álbmotrievtti.
- ahte Sámediggi čuovvula duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta dainna ulbmiliin ahte čađahit ávžžuhuvvon doaibmajuid.
- čuovvulit konsultašuvdnaortnega lámkačatnama ja nannet dán.
- duohta bušeahttašiehtadallamat Sámedikki ja Ráđđehusa gaskkas.
- ahte eanet nuorat servet sámediggeválggaide ja ahte sin jienat gullojit.
- nannet Sámedikki nuoraid- ja vuorrasiidlávdegottiid sajádagaid Sámedikkis

2 VUOIGATVUOHTA EATNAMIIDDA JA ČÁZIIDE

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- Sámi álbmot galgá beassat eallit iežamet mehciiguin, areálaiguin ja luondduvalljodagaiguin, nu go mii agibeavvi leat dahkan.
- ahte midjiide sámiide galget dohkkehuvvot geavahan- ja oamastanvuoigatvuođat iežamet čáziide, eatnamiidda ja luondduriggodagaide, ja ahte dát vuoigatvuođat čielggaduvvojit.

- ahte ráhkaduvvojit hálddašanvuogádagat main oktasaš ja eanjilolbmo vuoigatvuodát dohkkehuvvojit.
- ahte ráđdehus fas joatká Sámeriektelávdegoddi 2 proseassain ja vuoruha vuoigatvuodaid eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide čielggadit.
- ahte vuoigatvuodačielggadeapmi ja hálddašanmálliid ovdánahttin máttabealde Finnmárkku dahkku SRL2 vuodul, ja ahte meahccestivrraortnet ii viiddiduvvo ovdal dat lea dahkkon.
- ráhkkanahhtit sámi servodaga konsultašuvnnaide gielddaiguin ja fylkkaiguin go konsultašuvdnageatnegasvuohta nannejuvvo lága bokte.
- ahte sámi vuoigatvuodát ja máhttu doahttaluvvo go aktevrrat árvoštallet industriijadoaimmaid sámi guovlluide.
- ahte sámit namuhuvvojit sihke álbmogin ja álgoálbmogin vuodđolágas.
- ahte mearrasámi vuoigatvuodát bivdui dohkkehuvvojit ja láhkii čállojuvvojit.
- nannet sámi vuoigatvuodaid bivdui.
- nannet Protect Sápmi.
- nannet Sámedikki ohcanvuodát doarjjaortnega vuoigatvuodalaččaide.
- Sámediggi galgá bargat ahte nannet sámiid riektesihkkarvuoda.
- ahte ođđa norgga-ruođa boazoguohtunkonvenšuvdna, mas govda sámi doarjja, bohtá sadjái.
- sihkkarastit sámi riekteguđdiid luonddu, eana ja valljodathálddašeamis árbevirolaš sámi guovlluin.

3 RÁJEHIS SÁPMI

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- eanet ovttasbarggu gaskal sápmelaččaid iešguđet bealde riikkarájáid.
- heivehit Davviriekkalaš sámekonvenšuvnna nu ahte buot Sámedikkiit sáhttet dan dohkkehít.
- ovdánahttit Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) vai demokrátalaš ovttasbargu riikkarájáid rastá nannejuvvo.
- bistevaš čállingotti Sámi parlamentáralaš ráđđái (SPR).
- oktasaš njuolggadusat čáliheapmái jienastuslohkui.
- oktasaš dáhton sámediggeválggaide Sámis.
- ovdánahttit eanet sámi oktasašásahusaid olles Sápmái stáhtarájáid beroškeahhtá.
- nannet sámi servviid main miellahtut buot njealji riikkain.
- ovdánahttit oktasaš sámi oahppoplánaid ja oktasaš oahpponeavvuid vuodđo- ja joatkkaoahpuin.
- ovdánahttit ja doarjut oktasaš sámi kulturfoandda ruđalaččat.
- ovdánahttit skuvlaovttasbarggu ja oktasaš skuvllaid, ja eanet prošeavttaid mat rasttildit stáhtarájáid maid giellaguovddážat lágidit.
- duohta iešmearrideapmi ja rájárasttildeaddji bivdohálddašeapmi Deanočázadagas.
- nannet demokrátalaš ovttasbarggu riikkarájáid rastá.

- ahte Norga doahttala Vuodđolága ja álbmotrievtti. Sámiid vuoigatvuohta eallit iežaset báikkálaš kultuvrra ja árbevieru mielde riikkarájaid beroškeahhtá ferte doahttaluvvot maiddá pandemiijadilis.
- álkidit momsá-máksinortnega duojáridda geat vuvdet dujiid eará stáhtas go mas ássat.
- lonuhit davviriikkalaš rádjáhohtolatšiehtadusa eurohpálaš váldonjuolggadusain ahte dat guhte bargá nuppe bealde ovttá riikkarájá galgá dušše máksit vearu dan riikkas gos bargat.
- nannet ovttasbarggu ja gulahallama ruoššabeale Sámiin.

4 GIELLA

Lágat ja rámmat giellabargguide

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ásahit sámi giellaáittardeaddji mii galgá sihkkarastit ahte sámiid giellavuoigatvuođat ollašuvvet.
- čuovvulit Váibmogiela vuoruhemiid Giellaláktem bokte – mii lea Sámedikki dieđáhus strategiijaide sámegielaide.
- reformeret guovttegielatortnega, vai eanet gielddat, maiddá gávpotgielddat, fáallet dohkálaš sámegielat bálvalusaid iežaset ássiide.
- sihkkarastit sápmelaš rávisolbmuid vuoigatvuođaid oažžut sámegieloahpahusa lágaid ja ruhtadanortnegiid bokte, nu go luvvet sin barggus oahppan dihte sámegiela bargoáiggis.
- láhčit dili eamiálbmotgielaid dutkamii riikkaidgaskasaš eamiálbmotgiella-logijahká.
- ovdánahttinprográmmaid daid iešguđege sámi gielaide.
- buoret diehtovuodđu sámegielgeavaheami birra.
- ahte sámegielgelbbolašvuohta lea čoavddagelbbolašvuohta go virgi gáibida.
- ahte dáhttu geavahit sámegiela ja ieš geavaheapmi bargguid oktavuodas galgá lasihit bálkká.
- joatkit ovdánahttit Sámi Giellagáldu iešheanalaš ásahussan rájárasttildeaddji giellaovttasbarggus.
- ahte Sámi Giellagáldu sihkkarastojuvvo doarvái lulli- ja julevsámi gelbbolašvuohta.

Gielladoaimmabijut

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ásahit eanet sámi giellaguovddážiid, ja nannet daid guovddážiid mat jo gávdnojit.
- nannet sámi vuosttašgieloahpahusa ja arenaid sámegielgeavaheapmái vuosttašgiellan buot servodatoktavuođain.
- giellaguovddážiid ja kulturguovddážiid bokte ásahit gielladoaimmabijuid vuorrasiidda.
- sámegielat astoáiggedoaimmaid mánáide ja nuoraide, maiddá gávvpogiin.
- eanet geavahit giellaguddiid ja reálagelbbolašvuođa sámegieloahpahas buot dásiin.
- Láhčit dili sámegieloahppamii bargoáiggis.

- ahte sámi searvvit ožžot doarjaga Sámedikkis gokčat goluid dulkomii sáme- ja eará gielaid gaskkas.
- studieloanaid vealgesihkkunortnega sámegielat fágabargiide mat váldet oahpu oahpahuš- ja dearvvašvuodasurggiin.

Sámegielaid oidnosii loktet

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte biddjojit galbbat sámegillii buot almmolaš visttiide sámi guovlluin.
- ahte sámi gielat bohtet oidnosii juohke sadjái almmolašvuodas ja árgabeaivvis.
- sámi galben buot almmolaš viesuin sámi guovlluin.
- ahte biddjojit báike- ja geaidnogalbbat maiddá ubmi-, bihtán- ja nuortalašgillii gosa lea lunddolaš.
- ahte biddjojit galbbat sámegillii álbmotmehciide ja suodjaluvvon guovlluide, maiddá olggobealde giellahálddašanguovlluide.
- ovdánahttit oktasaš miehtasámi kártabálvalusa mas báikkálaš sámi gielat ja suopmanat geavahuvvojit.
- ahte kártadoaimmahaga kártabálvalusat almmuhuvvojit daidda iešguđet sámi gielaide.
- lámčit dili ahte fitnodagat ja eará aktevrrat sáhttet leat mielde ovdánahttit sámi gielaid.
- ođasmahttit báikenammalága sihkkarastin dihtii ahte sámi báikenamaid almmolaš stáhtus ii eaktuduvvo politihkalaš eanetlogus gielddain.

5 DIGITALISEREN JA TEKNOLOGIJA

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ovdánahttit digitála sámi giellaguovddážiid.
- ahte sámi gielaid galgá vejolaš geavahit digitála arenain.
- nannet digitála sámi giellaarenaid mánáide ja nuoraide.
- ásahit sámegielat sosiálamedia-bálkkašumi.
- ahte galget gávdnot giellateknihkalaš čovdosat ja reaiddut sámi gielaide.
- e-doavttertortnega Sámi Klinihkkii.
- lasihit sámi spealuid ja applikašuvnnaid jierbmetelefovnaide ja dihtordulbosiidda.
- kvalitehtasihkkarastit sámi báikenamaid digitála máilmmis.
- ovdánahttit oktasaš sámi digitála báikenammavuorkká.
- eanet sámi geomerkema sosiála mediain, earret eará báikenamat, ásahusat ja dáhpáhusat.
- ahte sámi ealáhusat sáhttet geavahit ođđaáigge satelihtateknologiija.
- dohkkehit sosiála dehálašvuoda man speallan buktá ja doarjut aktevrraid mat dáhttot nannet sámegiela speallan-máilmmis.
- ahte sámi girjjálašvuoha, oahpponeavvut ja multimedia bohtet digitála arenaide.
- ahte digitaliseren ja teknologiija fuolaha ehtalaš beliid sámi servodaga ektui.
- ahte digitála reaidduid ovdánahttin sámi ealáhusaide dáhpáhuvvá ovttasráđiid ja/dahje dohkkehusain.
- dahkat vejolažžan ja oamasteami siiddaide/orohagaide kártet sihke iežaset eanageavaheami ja earáid sisabahkkemiid ja doaimmaid váikkuheami boazodollui.

- ráhkadit ovttasbargošiehtadusaid Sámedikkiid ja stuorra riikkagaskasaš teknologijafitnodagaid gaskkas sámi gielaide nannemii sin bálvalusain.

6 DEARVVAŠVUOHTA JA FUOLAHUS

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ásahit sámi mánáidáittardeaddji.
- sihkkarastit sámi mánáid vuoigatvuođat gillii ja kultuvrii deaivvadettiin mánáidsuodjalusbálvalusain, biebmoruovttuin, ja mánáidsuodjalusásahusain.
- sihkkarastit rivttes heahteveahki sámegillii buohkaide geat dan dárbbasit.
- ahte ásahusat ja searvit mat fáallet heahtetelefovna- ja heahteguovddášbálvalusaid sámiide ožžot gealboloktema.
- eanet sámi mieldemearrideami ja jođiheami sámi spesialistadearvvašvuođaásahusain.
- nannet rádjárasttildeaddji dearvvašvuođaovttasbarggu Sámis, earret eará dan bokte ahte SÁNÁG gullelaš dearvvašvuođabargit galget sáhttit bargat buot riikkain.
- álkidit ovttasbargovejolašvuođaid SÁNÁG ja báikkálaš dearvvašvuođabálvalusaid gaskkas guovlluin gos lea váttis beassat Kárášjohkii.
- ahte heahtedieđihanbálvalusas lea bistevaš sámegielgelbbolašvuohta.
- ásahit eanet fuolahusfálaldagaid mat leat heivehuvvon sámi geavahedjjiide.
- nannet oahpahusa digitála fálaldagaid ja eará veahkeneavvuid birra sámi vuorasiidda
- ásahit heivehuvvon čielggadanreaiddu sámegillii mainna sáhttá čielggadit demeansa ja alzheimera.
- ahte sápmelaš vuorrasat ásahusain ja ruovttubálvalusain besset aktiivvalaččat searvat sámi kultureallimis.
- ovttaárvosaš dearvvašvuođabálvalusaid buot sápmelaččaide, julev- ja lullisámi guovllut galget deattuhuvvot.
- ahte ásahuvvo guovllumedisiinnalaš guovddáš julevsámi guvlui.
- doaibmabijuid eastadit iešsorbmemma.
- hábmet ollislaš sámi gárrenpolitihka.
- movttiidahttindoaimbajuid oččodan dihte eanet sámegielhálli dearvvašvuođa- ja sosiálabargiid, ja bargiid rihkolašvuođafuolahussii.
- ovdánahttit máhtu sápmelaččaid dearvvašvuođadili birra ja mo lea go sápmelaččat deaivvadit dearvvašvuođabálvalusain.
- ahte gielddat lámčat dásseárvosaš doaimmafálaldaga doaimmashehttejuvvon sámiid
- buoret dearvvašvuođabálvalusaid meahcástedjjiide, nu maid psykalaš dearvvašvuođaveahki dálveguohtoneatnamiin.
- ahte ásahuvvo eanet ovttasbargu báikkálaš erenoamášdearvvašvuođabálvalusaid ja Sámi Klinihka gaskkas.
- ahte ásahuvvojit sámi fágaráđit dearvvašvuođaásahusain sámi guovlluin.
- ahte ovdánahttojuvvojit dásseárvosaš dearvvašvuođafálaldat mii fuolaha sámi dárbbuid Norgga gávpogiin.
- ahte dulkonbálvalus dásseduvvo ja nannejuvvo dassážiin go sámi dearvvašvuođabargit leat gávdnamis.

7 CEAVZILIS SÁMI EALÁHUSAT

Boazodoallu

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- sihkkarastit boazodollui suodjaleami elfápmoindustriija, mineráladuoaimmaid ja eará areálasisabahkkemiid vuostá.
- ahte boazodoalloláhka rievdaduvvo go boazodoalloláhkálávdegoddi ovdánbuktá iežas árvalusaid.
- buriid álggahandoarjjaortnegiid nuoraide.
- nannet sisdoalu nationála plánanjuolggadusain sihkkarastin dihtii areálaid suddjema ja ovdánahttit boazodoallu ealáhussan ja kulturguoddin
- ahte boazodoallu oažžu duohta vejolašvuoda searvat plánaproseassaide, ja ahte boazodollui sihkkarasto relevánta veahkki go deaivvadit huksenberoštumiiguin.
- ahte Sámediggi nanne iežas barggu boazodoalu areálavuodu dáfus plána- ja areálaáššiin.
- ráhkadit boazodoallokárttaid.
- ahte boazodoalu siskkáldas iešmearrideapmi nannejuvvo álbmotrievtti ektui.
- ahte ceavzilvuodadoaba ekologalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš ceavzilvuoha operationaliserejuvvo ovttasráđiid ealáhussain ja ahte sámi geahččanguovlu lea vuodđun ceavzilis boazodoalu mihttomearrái.
- ahte boazodoalus leat buorit rámmaeavttut mat sihkkarastet sisaboáđu ja duohta vejolašvuoda nannejuvvon ja viiddiduvvon ealáhussodánahttimii.
- ahte boazodoallu Trollheimenis oažžu buoret rámmaeavttuid.
- ahte boazodoallu buohtalastojuvvo eanadoaluin nu ahte boaldámušdiva ja sullasaččat leat dássálagaid.
- sihkkarastit oahpahalliide sajiid boazodoalus positiivva bijuiguin nu mo ovdamearkka dihtii nannejuvvon doarjagiid ja rekruterema ja čuovvoleami bokte.
- nannet dearvvašvuoda, birra ja sihkkarvuoda (HMS) boazodoalus ja sihkkarastit psykososiála doarjaga sidjiide geat dan dárbbášit.
- ahte ii galgga bággu elektrovnnalaččat merket bohccuid.
- dásseárvu boazodoalus sihke lágas ja boazodoallošiehtadusa bokte.
- eanet dásseárvu boazodoalus.
- buriid mekanismmaid ráđđeaddimii ja riidočoavdimii boazodoalus.
- sihkkarastit ahte boazodoalu areálat dain gielddain gos lea boazodoallu fuolahuvvojit ja ahte boazodoallu guldaluvvo árrat proseassain.
- dieđut iešguđet sámi ealáhussaid birra álbmotmehciin ja suodjaluvvon guovlluin.

Meahcásteapmi ja lotnolasealáhusat

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte árbevirolaš sámi meahcásteapmi nannejuvvo ja ahte olbmuid vejolašvuoha beassat meahccái nannejuvvo.
- ahte árbevirolaš sámi meahcásteapmi dohkkejuvvo lágalaččat eanet go dál ja ahte meahcásteddjiid ja dáloniid vuoigatvuodát nannejuvvojit.
- dokumenteret dáloniid kultuvrra.

- ahte muhtun gielddain biddjo johtui geahččaleapmi mas heivehuvvo dárbbášlaš mohtorjohtolahkii árbevirolaš sámi meahcásteami oktavuodas. Geahččaleamit sáhttet dahkat máhttovuođu mohtorjohtolatlága vejolaš rievdadeapmái.
- ahte árbevirolaš resursahálddašeapmi galgá leat vuodus meahcchálddašeamis
- nannet lotnolasealáhusaid heivehalli oassin sámi ealáhusheiveheamis.
- nannet Sámedikki rolla ealáhuspolitihkalaš ja hálddahuslaš áššiid hárrái.
- ráhkadit sámediggedieđáhusa meahci birra.
- čielga joatkevaš vuoruheapmi báikkálaš borramuššii, báikkálaš borramušbuvttadeapmái ja árbevirolaš borramuššii.

Guolásteapmi

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte Riddoguolástuslávdegotti árvalus duohtan dahkkojuvvo ja ahte oktasaš ja historjjálaš sámi guolástusvuoigatvuodát nannejuvvojit lága bokte.
- ahte álbmogat árbevirolaš mearrasámi guovlluin galget beassat hárhjit iežaset rivttiid sisaboáđu ja birgejumi háhkat mearrariggodagain.
- sihkkarastit doaibmabijuid mat bisuhit unnimus fatnasiid mearkašumi riddoservodagaide posiitivva doaibmabijuid bokte mat sealluhit mearrasámi ávnaslaš kulturvuođu.
- buriid doaibmabijuid nuoraid ožžodit guolástit.
- sirdit eriid áhpenuohttefatnasiin rabas jovkui ja riddoguolástusearrái ja dainna lágiin maid hehttet oamastangáržžideami mas earit čohkkejuvot unnit ja unnit olbmuid háldui.
- ođastit guolleoastinbáikkiid ja lasihit bálvalusvisttiid sámi guovlluin.
- lasi gáddedoaimmaid bokte nannet sámi guolástanbáikegottiid.
- regionála guollevalljodathálddašeapmi vai báikkálaš ja sámi váikkuheapmi ja árvohákan sihkkarastojuvvo.
- ahte vuotnalinjáht doahttaluvvojit ja ahte konsulterejuvvo Sámedikkiin go lea sáhka sierralobiin.
- ahte mearrariggodagat hálddašuvvojit ceavzilit nu ahte nálit bisuhuvvojit ja ahte ii lámččojuvvo dilli bivdit guliid mat eai leat ollesšattus.
- ahte čađahuvvo váikkuhusguorahallan mo dálá guolástus- ja earrepolitihkka váikkuha mearrasámi kultuvrii ja servodahkii.

Luossa

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- sihkkarastit ahte luossabivdu sámi guovlluin jotkojuvvo.
- ahte Sámedikki luossadieđáhusa doaibmabijut ja strategijiat čuovvuluvvojit.
- sealluhit mearraluossabivdiid vuoigatvuodaid ja sihkkarastit ahte bivdoáiggat mat ledje ovdal 2008 máhcahuvvojit.
- sihkkarastit rekruterema luossabivdui ja nuoraide árbevirolaš bivdooahpahusa.
- duohta báikkálaš luossabivdohálddašeami.

- ahte čáhcegáttesámi kultuvra fanashuksenkurssaid ja eará dujiid kursemiid bokte nannejuvvo.
- ahte luossaborrit jogain ja johkanjálmmiin bivdojuvvojit nannoseabbo vai suddje luossanáli.
- ahte Sámedikki vuostecealkagat guollebiepmahatáššiin doahhtaluvvojit ja ahte čađahuvvojit duohta konsultašuvnnat vuoigatvuođalaččaiguin ja Sámedikkiin.
- ahte friija, ovddalgihtii dieđihuvvon miehtan galgá leat vuodđun go lokaliseren, lobit ja lasiheamit meannuduvvojit guollebiepmahagaid oktavuodas.
- ahte báikkálaš vuoigatvuođalaččaid iešmearrideapmi nannejuvvo gielddaid luossabiepmahagaide guoskevaš areálaplánemiid oktavuodas.
- areáladiva guollebiebmama oktavuodas.
- nannosit gáibádusat guollebiebmanindustriijai ahte ii galgga muktige luoitit birasbildeaddji áđaid ja doaimbajuid mat movttiidahttet aktevrraid álggahit giddejuvvon guollebiepmahagaid.

Bivdu

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- nannet sámiid bivdovuoigatvuođaid.
- ahte čáhcelodden Guovdageainnus šaddá bistevas ortnegin mas lassi earit ja stuorát bivdoguovlu.
- ovddidit árbevirolaš meahcásteami.
- vuoigatvuođat čáhceloddemii ja gárdumii.
- oahpahuš árbevirolaš ja ceavzilis luonduávkkástallamis.

Eanadoallu

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- buoridit diliid ovdánahttit eanandoalu Sámis.
- ahte biebmohkarvuohta ja báikkálaš biebmobuktagiid fitnen nannejuvvo sámi ássanguovlluin.
- ođđasit ásaht doarjaga sámi ja ártkalaš eanandollui eanandoallošiehtadusa bokte.
- nannet eanandoalu gilážiin, iehčanassii ja ovtas eará ealáhusaiguin.
- ožžodit eambbosiid álgit eanandoaluin.
- ahte nuorra mielkeboanddat ožžot doarjaga.
- ahte Tine meierijat sámi guovlluin bisuhuvvojit.
- dokumenteret sámi eanandoalloárbevieruid.
- lohtet eanandoalu duodjeárbevieruid dan bokte ahte nannet gelbbolašvuođa ja máhtu dorkka, ránu ja duljiid buvttadeami birra.

Mátkealáhus

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ovdánahttit ođđa sámi mátkealáhusfitnodagaid.
- fuolahit dálá sámi mátkealáhusa Covid-19 njoammuma váikkuhusaid ektui.
- sihkkarastit ehtalaš ja ceavzilis mátkealáhusa mii bargá ovtas, ii ge hehte eará sámi ealáhusaid.

- ahte mátkeealáhus lea vuodustuvvon albma sámi kultuvrii ja ahte bargá sámi mátkeealáhusbuktagiid sertifiserenortnega ovdii.
- lagat ovttasbarggu gaskal sámi mátkeealáhusaktevrraid miehtá Sámi.
- ovdánahttit proševtta "Sámi mátkeealáhusat" vai dat šaddá iešheanalaš aktevrán mii vuovdala ja doarju erenoamáš sámi mátkeealáhusbuktagiid.
- ahte ráhkaduvvojit eamiálbmotvuodustuvvon standárdat mátkeealáhussuorgái.
- nana ja albma sámi sisdoallu našunála ja regiovnnaš mátkkoštusáŋgiruššamiin.

Kulturvuđot ealáhusat

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- čađahit Šoop Šoop - sámi design days jeavddalaččat.
- nannet sámi kulturealáhusaktevrraid doaibmabijuid ja suorgeovdánahttima bokte.
- viidasut ovdánahttit kulturealáhusprográmmaid nu mo Faamoe ja eará doaibmabijuid gelbbolašvuodalohtema várás.
- eanet vejolašvuodát sámi biepmobuvttadeddjiide geavahit árbevirolaš vugiid reidedettiin nu mo ovdamearka dihtii guoli luoddun goikadeami oktavuodas.
- álggahit vejolašvuodáiskosa ásaht sámi ovttaga biepmoreidemii ja distribušuvdnii
- sámediggedieđáhus sámi biepmoárbevieru birra.

Ođđa sámi bargosajit

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte Sámediggi ráhkada strategija ođđa sámi bargosajiid háhkamiin.
- ásaht sámi innovašuvnna ja fidnohtkangealboguovddáža
- eanet biraseasti ja ehtalaš bargosajiid.
- háhkat ja doarjut ođđa sámi fidnohtkiid ja álggaheddjiid mat buvttadit sámi bargosajiid.
- láchit deaivvadanbáikkiid sámi fidnohtkiide.
- nannet ovttasbarggu gaskal Innovašuvnna Norgga ja Sámedikki.
- sámi álggahanruhtadanfoandda ruhtagáibideaddji ealáhusaide.

8 BIRAS JA DÁLKKÁDAT

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- rievdadit Norgga ja riikkaidgaskasaš oljo- ja gássapolitihka, mas ulbmilin lea áiggi mielde ollašuttit mihtuid mat leat Pariisašiehtadusas.
- ahte dálkkádatgássaluoitin unniduvvo 45% ovdal 2030.
- hehttet ahte mearraguovllut olggobealde Lofuohta, Viesterállasa ja Sáččá rahppojit oljo- ja gássadoaimmaide
- ahte biddjojit johtui doaibmabijut eastadan dihtii ábi nuoskkideami.
- ahte ii rahppo vejolašvuolta áhpái luoitit ruvke- ja industriála bázahusaid, ii ge kemikálaid.
- ahte ii ásašuvvo ođđa bieggaindustriija sámi guovlluide.
- sihkkarastit ahte stáhtat ruhtadit eamiálbmotovttasbarggu dálkkádatšiehtadallamiiguin vai eamiálbmotbargu sihkkarastojuvvo.

- sihkkarastit nuoraid oasálastima dálkkádatšiehtadallamiiguin.
- váikkuhit ahte dálkkádatpolitihkka fátmasta doaibmabijuid eamiálbmogiid várás, sihkkarastin dihtii ahte dálkkádatdoaibmajut nannejit ja sealluhit sámi kultuvrra.
- ahte ruoná molsašupmi ii geavahuvvo ággan joatkit bilideamis Sámi – nu gohčoduvvo ruoná koloniseren.
- eanet eamiálbmotvuođuštuvvon hálddašanortnegiid man ON luonddupanela lea cuigen váikkuhivččii sihkkarastit biovalljivuođa.
- ahte Sápmi ja sámi kultuvra nanne iežas birgen- ja heivehangelbbolašvuođa dálkkádatrievdademiide.
- ahte ásahuvvojit ortnegat dálkkádatheivehallamiidda sámi guovlluin, earret eará dálkkádatfoandda sámi ealáhusaide.
- doarjut Sámiráđi barggu sámi ceavzinnávccalaš portálain.
- ahte ráhkaduvvo sierra sámi dálkkádatraporta mii dutká guđe váikkuhusat dálkkádatrievdamis leat sámi kultuvrii, ealáhusaide ja servodahkii.

9 LUONDDU- JA AREÁLAHÁLDDAŠEAPMI

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ceavzilis areálageavaheapmi Sámis.
- ahte eai ásahuvvo ođđa mineráldoaimmat sámi guovlluin ovdal minerálahka duhtada Sámedikki gáibádusaid ja riikkaidgaskasaš geatnegasvuođaid.
- ahte gielddat ja fylkkagielddat hábmejtit ehtalaš eamiálbmotnjuolggadusaid sihkkarastin dihtii sámi beroštumit vuhtii válđojuvvojit plánabargguiguin.
- ahte suodjalanpolitihkka rievdá. Sápmi ii galgga suodjaluvvot árbevirolaš ja ceavzilis geavaheami vuostá, muhto sámi meahcásteapmi galgá nannejuvvot.
- ahte sámediggedieđáhus geavaheami ja suodjaleami birra čuovvuluvvo.
- ahte eamiálbmotárvvut válđojuvvojit fárrui luonddu- ja resursahálddašeamis
- sihkkarastit ahte sámi guohtuneanangeavaheaddjit leat ovddastuvvon regionála boraspirelávdegottiin.
- Rievdadit boraspirepolitihka sihkkarastin dihtii ahte álgoálbmotvuoigatvuođat ja ávnnaslaš kulturvuođđu manná ovddabeale Bernkonvenšuvnna.
- sihkkarastit guođoheddjiid vejolašvuođaid heahtegádjuma bokte beassat várjalit elliideaset nannejuvvo, ja ahte čielggaduvvo maid heahtegádjunvuoigatvuohta rievtti mielde mielddisbuktá.
- ahte sihkkarastojuvvo buot boraspiret bivdojuvvojit mat leat mearriduvvon.
- ahte guođoheaddjit dárbbu mielde besset liseansabivdit birra jagi.
- sihkkarastit buori oahpu bivdiide jávkadanbivdojoavkkuin ja nannejuvvon ruhtadeami dáidda joavkkuide.
- ahte mearragoaskin ja gonagasgoaskin nállemuddejuvvojit.
- ahte buhtadusortnegat guohtunealáhusaide galget leat govttoláččat ja deavdit mihttu ollislaš ekonomalaš boraspirevahátbuhtadussii.
- ahte ráhkaduvvojit álkit duođáštanvuogit boraspirevahágiid oktavuodas, earret eará ođđa teknologiiija geavahit boraspirevahágiid registreremis.
- ahte čađahuvvo váikkuhusguorahallan makkár vahágiid boraspiret dahket sámi guohtunealáhusain.

- ahte guohtunealáhusaid ja boraspiriid iešguđet hálddahuśasahusat gulahallet dárkileabbo nu ahte guohtunealáhusaid dárbbut sihkkarastojuvvojit.
- ahte Kárášjoga álbmot dohkkehuvvo Kárášjoga eatnamiid oamasteaddjin.

10 OAHPAHUS JA MÁNÁIDGÁRDDIT

Obbalaččat

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- suddjet sámi mánáid vuoigatvuođaid heivehuvvon oahpahussii sihke sámegillii ja sámegielas.
- ovdánahttit bagadallanortnegiid olahan dihte sámi gealbomihtuid.
- eanet ávkástallat sámi oahpponeavvuid oahpahasas.
- sámegiella, sámi kultuvra, historjá, árbevierut ja vuđolaš árvvut galget leat oahppoplánain.
- sámi sisdoallu báikkálaš oahppoplánain mat leat olggobealde sámegiela hálddašanguovllu.
- joatkit nannet sámi oahpponeavvobuvttadeami.
- ahte lea geatnegahtton fátmastit sámegiela go ovdánahtta našunála digitála oahpponeavvuid.
- ávkástallat luondduin eanet, sámi árbevieruid ja árvvuid mielde, mánáidgárdde- ja skuvlaárgabeaivvis.
- ahte sámi pedagogat ávkástallat *Ovttas* eanet.
- duohtan dahkat sámi biebмокultuvrra sámi mánáid oahpahasas.
- ahte astoáiggefálaldatortnegii sihkkarastojuvvo sámi sisdoallu.
- nannet sámi sisdoalu oahpaheaddjeoahpuin lasihan dihtii oahpaheddjiid gelbbolašvuođa sámi diliid birra.
- ahte sámi giellaoahpaheapmi galgá leat lunddolaš oassi skuvlaárgabeaivvis.
- ahte kártejuvvo fálaldat eaktodáhtolaš 11. skuvlajahká sámi nuoraide vuodđoskuvllas.
- ovdánahttit álbmotallaskuvllaid main sámi sisdoallu.
- ahte álggahuvvo bargu sámi profiilaskuvllaiguin.
- ahte ráhkaduvvojit eanet vejolašvuođat šaddat sámegielloahpaheaddjin universitehtain ja allaskuvllain.
- ahte šaddá álkit váldit praktihkalaš pedagogalaš oahpu (PPO) studeanttaide geain lea bachelor ovdamearkka dihtii sámegielas.

Mánáidgárdit

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ollislaš sámi mánáidgárdefálaldaga.
- lága bokte nannet individuálalaš vuoigatvuođa sámi mánáidgárdesadjái.
- lága bokte nannet gielddaid geatnegasvuođa sihkkarastit doarvái sámi mánáidgárdesajiid, ja bearráigeahččat doibmiibidjama.
- nannet mánáidgárdefálaldaga sámi mánáide geain lea ja geain ii leat sámegiella ruovttugiellan.

- áсахит багадallама сáми мánáйдгáрdefáлдáгáйд áсаheами вáрás.
- оččодит еámbбосиид áлгит сáмегиелат мánáйдгáрдеоáhpáheáddжин ja бáргин.
- еáнет педагогáлáш veáhkeneávvут сáми мánáйдгáрddиид áтнui.
- геáвахит еáнет áрbedieđu мánáйдгáрddиин.
- оččодит еáнет сáмегиелат мánáйд- ja нуорáйдбáргиид.
- оvdánahttit sierra сáми мánáйд- ja нуорáйдбáргиидоáhpу.

Skuvlla

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- сáми мánáиде индивидуáлáлáш vuoigatvuohta оáhpáhussii сáмегиелас ja сáмегилли vuođđo- ja joatkkaskuvllas.
- loktet сáмегиелá stáhtusa skuvllas.
- sihkkarastit vuoigatvuođáйд ja fáldáгáйд мánáиде геáин leat mángá сáмегиелá.
- vuđoláш буори квалитеhta гáiddusoáhpáhusas сáмегиелас ja сáмегилли.
- nannet сáми еrenoamášpedagogáлáш доáрjjavuogádáгá.
- áhte сáми оáhppit геáин leá гáiddusoáhppу leá vuoigatvuohta hospiteret resursaskuvllain.
- áhte fágaoáhpáhusfáldáт boázodoalus, duojjis, lotnolasealáhusain ja luonddu ávkkástállámis nannejuvvo ja sihkkarastojuvvo.
- ovdánahttit stipeandaortnega mii leá ohppiide геáин leá сáмегиелá fágájoavkkus.
- еáнет ráдjarasttildeáddji ovttasbáргу gaskal оáhpáhusásáhusáйд joatkkaskuvlláдáсис.
- viiddidit refušvдnаortnega гieldáide vai gusto сáмегилли vierisgiellan.
- геáтнегáhttit skuvlláйд juohkit dieđuид vuoigatvuođá birra сáмегиелоáhpáhussii.
- áhte iešгудеге сáмегиелат sáhttet fállójuvvot сáмегиелат ohppiide.
- геáhčádit vejoláшvuođáйд fállat сáмегиелá válljenfáган.
- árbеviroláш máhttu sierra fáган нуорáйд- ja joatkkaskuvllain.

Gealbolasiheapmi ja rávisolbmooahppu

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- геáтнегáhttit stáhtahálddášeddiid буoret juohkit dieđuид оáhpáheddiid joatkkaoáhpу lohkanlohpeortnegiid birra.
- sierra сáми rávisolbmooáhpáhusplána mii earret eará sisttisdoallá дárbбу kártet, ovddasvástádusa ja bargojuogu сáми rávisolbmooáhpáhusas.
- dohkkehit árbеviroláш máhtu formáлáлáш gelbboláшvuohtan.
- fáтmmastit сáми servodatdárbbuid nášunála doáibmábijuin геáлболásiheámis.
- доáрjut сáми fágaskuvllá áсаheámi.
- nannet сáми giella ja kulturoáhpáhusá rávisolbmuide.

11 ALIT OAHPPU JA MÁHTTOOVDÁNAHTTIN

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ovdánahttit Sámi Allaskuvlla šáddat universitehtan.
- áhte оččодuvvojit еáнет studeanttat сáми vuođđoskuvllá- ja мánáйдгáрдеоáhpáheáddjeohppui.
- doáibmábijuid оččодáт dihte еámbбосиид válljet сáмегиелá alit оáhpу.
- seálluhit ja ovdánahttit alit оáhpу lulli- ja julevsáмегилли.

- buoret ja soddjilis lassi- ja joatkkaskuvlaoahppofálaldaga sámegielas buot sámegielat bargiide.
- sámi árbediehtu vuodđun dutkamis, seamma eavttuid mielde go dutkan muđui galgá biddjot vuodđun hálddašeapmái.
- buoret ruhtadanortnegat sámi dutkamii.
- stipeanda sámegieloahpaheddjiide geat váldet praktihkalaš pedagogalaš oahpu (PPO).
- nannet sámegieloahpaheddjiid fágabirrasa ja bargobirrasa.
- gelbbolašvuodálokten sámegiel- ja pedagogihkkaohpaheddjiide.
- sámi stivrraáirasa buot allaskuvllaide/universitehtaide mat fáallet oahpahusa sámi gielas dahje oahpahusa mas sámi gelbbolašvuolta.
- ásahit ollesáigge bacheloroahpu lulli-sámegielas.
- lullisámi álgodási oahppu Sámi Allaskuvllas.
- ahte loatnakássa addá studerendoarjaga sámi oasseáiggeohppui maiddá dalle go oahppu lea eará riikkas.
- joatkit vuoruhit árbevirolaš máhtu/árbedieđu.
- eanet oahppogelbbolašvuolta sámi historjjás, kultuvrras ja servodatdiliin.
- ahte sámi dilitt fertet lohkanbadjeplánaid boahitit bákkolaš fáddán.
- oahpahusovttasbargu universitehta- ja allaskuvllasuorggis, nu ahte sáhtta sámi fágaid lohkat eará oahpahusbáikkiin go mas ieš lea.

12 KULTUVRA JA VALÁŠTALLAN

Dáidda

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte buot sámi dáiddáriin – čállit, dramatihkkárat, musihkkárat, lávlut, juoigat, filbmabargit, teáhterbargit ja govvadáiddárat ožžot buoret eavttuid.
- lasihit doarjaga distribueret sámi kultuvrra sihke Sámis ja internationála gehččiide.
- lasihit bargostipeandaid sámi dáiddáriidda. Dát galgá seammá dásis go, ja raporterejuvvot seamma láhkai go stáhta dáiddárstipeanda.
- buoridit doarjjaortnegiid sámi musihkkaalmmuhemiide ja ođđa musihkkagaskustanvugiide.
- lasihit ja nannet ođđa sámi dáiddáriid meari juohke suorggis.
- Lasihit doarjaga sámi fága- ja čáppagirjjálašvuodabuvttadeapmái mánáide ja rávisolbmuide.
- heivehit sámi girjjálašvuoda distribušuvnna ođđaáigái.
- lasihit doarjaga lávdeteavsttaid ja teáhterčájálmasaid buvttadeapmái friija suorggis.
- ásahit sámi kultuvrralaš skuvlálávka ja vázzinsoappi olles riikii, kulturfálaldat oahpahus- ja fuolahusásahusaide.
- ovdánahttit arena sámi dáiddagaskusteapmái.
- ásahit oktasaš sámi kulturfoandda.
- ahte almmolaččat ruhtaduvvon kulturásahusain galgá sámi sisdoallu.

Kulturásahusat ja kulturarenat

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- čuovvulit ja duohtan dahkat *Bååstede*, sámi kulturárbbi máhcaheami.
- ahte sámi dáiddamusea duohtandahkkojuvvo RiddoDuottarMusea ja sámi čoakkáldaga oktavuodas.
- Álttá/Guovdageainnučázádaga dulvadanplánaid dokumentašuvnnaguovddáša ásahit.
- identifiseret ođđa modeallaid ruhtadit sámi kulturvistiid.
- eanet ovttasbarggu gaskal sámi kulturásahusaid.
- ekonomalaš einnostahttivuodá ja ovdánahttinvejolašvuodaid sámi festiválaide mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikkis.
- ovdánahttinvejolašvuodaid ođđa ja unnit sámi festiválaide ja kulturarenaide.
- ahte gávdnojit sámi viesut/gávnadanbáikkiit mat leat lunddolaš gávnadanbáikkiit sámiide gávpogiin.
- ovdánahttit Ä'vv Saa'mi mu'zei Njávdamis šaddat čoavddaásahussan nuortalašsámi duodjái, kultuvrii ja gillii.
- ovdánahttit kulturfálaldagaid bihtánsámi guovllus, earret eará Duoddara ráfe doarjumiinna.
- ahte sámi dáiddárráđđi nannejuvvo.
- buoret ekonomalaš rámmaid Beaivváš Sámi Našunálateáhterii ja Áarjelhsaemien Teateri.
- ekonomalaš einnostahttivuodá ja ovdánahttinvejolašvuodaid Internašunála Sámi Filbmainstituhttii ja eará sámi filbmaálgagiidda.
- Sámi gávnadanbáikkiid doppe gos eai leat nu olu sámit.
- doarjut sámi dáiddakollektiivvaid.
- å støtte opp om samiske kunstnerkollektiver
- vuoruhit sámi muorrafatnasiid ja ásahit sámi fanassuddjenguovddáša.

Vuelie/luohti/vuolle/joik/leud

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ásahit ásahuslaš ruovttu *vueliei/luohtái/vuollei/leudii*.
- digitaliseret ja dahkat luohtearkiivvaid olámuttos.
- duodaštit máhtu ja ovdánahttit *vuelie/luođi/vuolle/leude*.
- ásahit oahpahallortnega ja oahpahallistipeandda *vuelie/luohtái/vuolle/leudii*.
- dahkat *luođi/vuolle/vuelie/leuda* olámuttos distribušuvnna ja almmuheami bokte.
- gealboloktema ja ovdánahttit bagadallanortnega juigiide.
- oaččuhit eanet mánáid ja nuoraid juoigagoahtit.
- Ealáskahttit árgabeaì juoigama.
- juoigan välljenfágan nuoraidskuvllas ja prográmmafága joatkkaskuvllas.
- Nannet luohtearbbiid mánggabealatvuodá.

Valáštallan

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- buriid ovdánahttinvejolašvuodaid sámi valáštallansurggiide.

- stuorát oasi speallanruđain sámi valáštallandoaimmaide ja ásahit valáštallanhállaid ja valáštallanrusttegiid sámi guovlluide.
- Joatkit barggu ovdánahttit sámi guovddáš valáštallansearvvi ja vel heargevuodjima, čuoigama ja spáppačiekčama sierraservviid.
- máhcahit árbevirolaš sámi valáštallamiid.
- eanet valáštallanlágideamit mánáide ja nuoraide.
- lasi doarjja sámi valáštallangilvvuide.
- doarjut iešguđetlágan skohter ja mohtor-lágidemiid.
- doarjut sámi e-gilvobirrasiid.
- doarjut astoáiggefálaldagaid mánáide ja nuoraide sámi servodagain.

13 FILBMA, TV JA MEDIA

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- nannet sámi preassadoarjaga sámegielat mediai.
- eanet vuoruhit julev- ja lullisámi mediafálaldagaid.
- ahte ásahuvvojit oktasaš sámi vuogádagat ođđasiidda ja digaštallamii.
- oččodit eanet sámegielat journalistaid.
- ahte eanet sámi mánáid-TV-buvttadeamit leat olámuttos eanet geavahanvuogádagain.
- ruhtadanortnegat mediaprošeavttaide sámi mánáid ja nuoraid várás.
- nannet sámi sisdoalu buot NRK sáddenvuogádagain.
- ortnegat tv-sáddagiid ja filmmaid tekstemii sámegielaide.
- eanet mánáidfilmmit ja ráiddut galget dubbejuvvot sámi gielaide.
- Lasihit doarjaga sámegielat filmmaid buvttadeapmái.
- dahkat olles Sápmaí olámuddun sámegielat TV-ráidduid ja filmmaid, sihke buvttademiid mat álggu rájes leat sámegillii ja daid mat leat dubbejuvvon.
- ahte sámi musihkka, luohiti ja eará eamiálbmotmusihkka lassána sámi riikasáttamedias.

14 DUODJI JA SÁMI HÁBMEN

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- ahte duodjai mii lea duddjojuvvon luonddu ávdnasiiguin ii galgga momsa.
- álggahit ja márkanfievrridit mearkagálvoortnega sámi duoji ja sámi hábmema sertifiseremii.
- láchčit dili ahte duoji ja sámi hábmenbuktagiid fitnegoahtá neahttagávppiin.
- nannet ovttasbarggu gaskal Sámedikki ja duodjeorganisašuvnnaid.
- ahte duodjesuorggi organiserenproseassa buvttaha ávkkálaš organiserema ja ahte ovddasvástádusat čielggaduvvojit.
- praktihkalaš ja ruđalaš doarjja smávva duodjefitnodagaide.

- stipeandaortnega áiddu álgán duojáriidda.
- nannet duoji resursa- ja gealbobirrasiid mat jo gávdnojit, ja áсахит dákkár birrasiid daid báikkiide gos váilot, ovdamearkka dihte julevsámi guvlui.
- duoji duođašteapmi ja máhttosirdin.
- nannet oahpahusa náhkkedudjomis, nu mo bohcco, sávzza, guoli ja eará náhkit.

15 DÁSSEÁRVOSAŠ SÁPMI

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- kártet ja bissehit vealaheami sámi bargoeallimis ja almmolaš bálvalusain.
- ovdánahttit oahpahusdagu skuvllaide bonju sápmelaččaid birra.
- čuovvulit sámedikki dásseárvodieđáhusa.
- ahte lassioahppokurssat profešuvdnoahpuide leat olámuttos, sihkkarastin dihte gelbbolašvuoda oahpahit iešguđetge seksuálalaš sojuid ja sohka bealledovddaheamiid birra.
- ruđalaš einnostahttivuoda organisašuvnnaide mat barget dásseárvvuin sohka bealleid gaskii ja ovttárvosašvuhtii beroškeahtta seksuálalaš sojus dahje sohka bealledovddaheamis.
- eastadeaddji doaibmajuid veahkaválddalašvuoda ja seksuálalaš vearddaguid hárrái sámi servodagas, ja ahte mánát ja nuorat oahpahuvojit leat dihtomielalažžan iežaset ja earáid rájaid ektui.
- ovdánahttit doaibmajuid guottuid ektui/kampánjjaid ovttárvosašvuhtii sohka bealleid gaskii.
- eastadit vealaheami ja cielaheami digitála vuogádagain.
- riektesihkkarvuotta earjksámiide.
- sohka bealdásseárvovuotta sámi vuodđoealáhusain.

16 RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- eamiálbmogiid vuoigatvuotta iešmearrideapmái galgá dohkkehuvvot.
- sihkkarastit ahte olmmošvuoigatvuodát ja álgoálbmotvuoigatvuodát gudnejahttojuvvojit álbmotrievtti vuodul.
- Sihkkarastit eamiálbmogiid vuoigatvuodaid álbmotrievtti bokte ja ahte olmmošvuoigatvuodát gudnejahttojuvvojit.
- nannet eamiálbmogiid ovddasteami ON-vuogádagas
- nannet eamiálbmotgielaid dili ON giellalogijagi 2022-2032 oktavuodas.
- initieret ja nannet álgoálbmotnissoniid oasálastima ja sajádaga álgoálbmotáššiid barggaid oktavuodas ON`as ja riikkaidgaskasaš ásašusain.
- nannet ruhtadeami álgoálbmogiid oasálastimii ON-vuogádagas ja riikkaidgaskasaš ásašusain.
- joatkit Sámedikki solidariteahttadoaimmaid eará eamiálbmogiiguin.
- áсахит sámi ovddasteaddjikantuvrra Brüsseli.
- Hábmēt oktasaš sámi strategiija EO várás.
- nannet oktavuodaid ja ovttasbarggu eamiálbmogiid gaskkas Barentsregionnas.

- nannet sápmelaččaid rolla ártalaš ovttasbarggus.
- ahte eamiálbmogiin lea bastevaš ovddasteaddji Barentsrádis ja Davviriikkalaš rádis.
- eamiálbmotrivttiid rihkkun ii dohkkehuvvo ja ahte ON njuolggadusat ealáhusaide ja olmmošvuoigatvuođat doahttaluvvojit.
- ahte Sámediggi nammada ovttá áirasa Etihkkaráđđái – Stáhta olgoriikka pensuovdnafondii.

17 EALLINOAINNU JA VUOINNALAŠ ÁRVVUT

NSR áigu bargat dáid áššiid ovdii:

- árvvusatnin, dohkkeheapmi ja gierdilvuohta oskufriijavuhtii ja iešguđet sámi eallinoainnuide ja vuoinnalaš árvvuide.
- doarjut girjjálašvuođa man fáddán lea eallinoaidnu sápmelaččaide ja sámegillii.
- ásahtit eallinoaidnu- ja árvoguvllot nuoraidbarggu riikarájiid rastá.
- movttiidahttit ovdánahttit teologiiija ja filosofiiija sámi perspektiivvas.
- dásseárvvu sámi eallinoaidnoásahusain ja eallinoaidnobirrasiin.
- nannet sámegielaide geavaheami oskkuservodagain.
- nannet sámi sálbmaárbevieruid.
- oččodit eanet sámegielaide girkebálvváid.
- nannet sámi eallinoainnu ja filosofiijadokumenterema.
- fuolahit sámi árbevieruid riegádeamis gitta hávdái.